

Preek over Jesaja 40:1-11

Gehouden op 1^e Advent, 3 december 2017, in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus! “Troost, troost mijn volk”, zegt jullie God! Dat kan er verschillend uitzien: Irene zit in haar woonkamer. Ze heeft het licht uitgedaan, net als radio en TV. Het is stil in de kamer, ze kan nu niet zo goed tegen lawaai. Haar hoofd hangt naar beneden, ze is helemaal alleen. Dat haar, uitgerekend háár dat ooit zou overkomen, dat had zij niet verwacht. Sinds de diagnose staat haar leven op z’n kop. Ja, de artsen zeggen allemaal dat er nog geen reden is voor paniek, maar alles voelt ineens zo anders. Is zij nog wel dezelfde? Nog weet bijna niemand het, ze kan er nog niet over praten. En bovendien: Wat zouden de mensen zeggen? Ze is bang dat ze achter haar rug om beginnen te roddelen. Straks weet het heel de straat...

Alleen een keer kon ze haar mond niet houden, gisteren toen ze haar buurman op de stoep ontmoette. Henk is een jonge, vriendelijke man, meest goed gemutst, altijd in voor een babbeltje. Gisteren vroeg hij haar of er iets aan de hand is, zij ziet er zo terneergeslagen uit. Toen kon ze het niet terughouden, het flapte er gewoon zomaar uit: “Ik ben heel erg ziek, niemand weet hoe lang ik nog te leven heb.”

Alles heeft haar ziekte veranderd. Zal ik naar mijn sportgroepje kunnen blijven gaan? Kan ik toch nog die cruise gaan maken waarvan ik altijd heb gedroomd? Eindelijk eens de wereld zien, na mijn pensioen, dat was het plan... Maar nu? Nu zal mijn toekomst er heel ander uitzien dan ik het me had voorgesteld. Wat is dat lastig om te aanvaarden!

Enkele weken later heeft haar akelig nieuws haar dierbaren bereikt. Soms gaat de telefoon, niet meer zo vaak als vroeger. Velen laten het afweten, maar gelukkig belt haar zus regelmatig. Echter, ook zij vraagt zelden hoe het met haar is, schuwt het om over haar ziekte te praten. De gesprekken zijn oppervlakkig, over het weer en kookrecepten. Wat moeten de mensen ook zeggen? Woorden van troost bereiken haar nauwelijks, er leeft te veel bitterheid in haar hart. Niets wat de meesten zeggen helpt haar. Het minste nog de goed bedoelde adviezen. Over wat mensen over de nieuwste medicijnen op internet laten of over die ene kennis van een vriend die hetzelfde heeft gehad en hem hielp dit of dat... Alsof zij niet al alles heeft geprobeerd! Ze weet wel, de mensen willen alleen helpen. Maar ze vergroten alleen haar eenzaamheid, omdat geen enkel verhaal vergelijkbaar is met haar lot. Haar leven voelt ineens als een straf. Als een bloem die voor haar tijd verdort.

Ook een muur verderop wordt recentelijk veel gepiekerd. Henk moet voortdurend aan zijn buurvrouw denken: al weken heeft hij haar niet meer op straat gezien zoals vroeger regelmatig. Vandaag liep hij haar voor het eerst weer tegen het lijf, maar zij liep gehaast door, meer dan een snel “hoi” zat er niet in. En nu de avonden vroeger vallen, valt hem op hoe donker haar huis is, nog maar zelden zie je licht in haar ramen, het lijkt alsof zij zich in duisternis hult. “Ik zou haar zo graag willen helpen”, denkt hij“. Ze lijkt zo verdrietig, zij moet dringend een beetje licht, een beetje troost krijgen, maar hoe kan ik haar dat brengen? Wat moet ik zeggen?”

Op een compleet ander toneel, aan de oever van een machtig rivier, zit een man en huilt. Nog steeds voelt hij de shock en de angst in elk van zijn ledematen, ook al is het al zo lang geleden. Hij kan nauwelijks een woord uitbrengen, met zo’n brok in zijn keel. Al jaren heeft hij niet meer goed geslapen, hij is ten einde raad. Zijn thuis is Jeruzalem, maar daar is hij ver vandaan. Ineens werd het land door de Babyloniërs veroverd, tenslotte verwoestten ze ook de Heilige Stad. Uit elk huis klonk paniekerig geschreeuw, mensen liepen krijsend alle kanten op. De overlevenden werden als vee bij elkaar gedreven. Dan de stad uit en de woestijn in, alles bekende moesten ze achter zich laten, niemand die niet moest huilen. Velen haalden Babylon niet, bleven liggen waar zij uitgeblust neervielen in het droge, hete zand.

Hier, in de ballingschap van Babylon, leven ze haast als slaven. Ze worden hard aan het werk gezet door de vreemde machthebbers. De Babyloniërs behandelen hen als waar, zien hen nauwelijks als mensen aan. Dagelijks lijden zij pijn door het zware werk en die talloze vernederingen. Wat een ellende, wat een onmetelijke straf, hoe hebben wij dat verdiend? Wie had dat verwacht!?

Hij was altijd diep gelovig, vroeger werd hij “profeet” genoemd, omdat hij altijd over God en zijn wil vertelde. Ook toen de mensen nog in rijkdom en overvloed leefden en niets wilden horen over God. Maar dat is lang geleden en ver weg. Hier in Babylon zwijgt God, ze zijn veel te ver weg van hem. Hij weet het zeker: God heeft hem en zijn volk vergeten.

Toch ineens gebeurt het: “Troost, troost mijn volk”, zegt jullie God!, zo hoort die profeet plotseling. Met een schrik kijkt hij omhoog. ‘Heb ik dat goed gehoord? God spreekt tot ons, hier in het midden van onze ellende, zo ver weg van de tempel? “Spreek Jeruzalem moed in”, hoort hij die stem verder praten, “maak haar bekend dat haar slavendienst voorbij is!”

De profeet hoort deze woorden van troost en kijkt naar beneden, naar zijn uitgemergelde, vege lijf. Hij is een toonbeeld van ellende, net als al zijn mede-ballingen. Vertwijfeld verheft hij zijn stem: “Wat moet ik roepen?” vraagt hij. “Wat moet ik ze in hemelsnaam vertellen? Hoe, God, kan ik ze troosten?”

Gemeente van Christus! “Wat moet ik roepen?” Deze vraag raakt mij. Wat moet hij aan de mensen vertellen? Hoe kan die profeet zijn volk troosten, dat alles kwijt is geraakt? Hoe moeten wij dat doen, hoe kan ik eenzame, vertwijfelde mensen troosten bij wie ik thuis op de bank zit, zoals bij Irene, een paar jaar geleden?

Wat moet Henk, de buurman van Irene, doen opdat weer licht in haar leven komt? Wat moet hij roepen?

De bel gaat en Irene opent haar voordeur. Er is niemand. Maar op de mat staat iets. Een adventskrans, met een kaartje. Ze herkent het handschrift van Henk: “Ik denk aan jou. Trek aan de bel, mocht je iets nodig hebben.” Eerst wil Irene de deur gewoon weer dicht doen, maar dan pakt zij toch die krans en zet hem op haar woonkamertafel. Klopt, schiet het haar te binnen, vandaag is eerste advent. Ze ontsteekt een van de vier kaarsen, die de kamer in een warm, dansend licht hult. Haar komen wat traantjes, die kaars, de krans, de lieve woorden ontroeren haar. ‘Iemand bedoelt het goed met mij, beter zelfs dan ik het zelf op dit moment kan.’ Dat is een troostende, een genezende gedachte. Het doet goed dat iemand aan haar denkt, dat iemand gewoon vrijblijvend, zonder dwang, zijn hand naar haar uitstrekt.

Dan gaat de telefoon, Irene herkent het nummer van haar oude vriendin Marian. Aarzelend neemt zij op: “Hallo?” – “Hoi, Irene, met Marian, ik wilde gewoon even vragen hoe het gaat.” – “Nou, het gaat, hoor,” hoort Irene zichzelf zeggen. – “Wat vind je ervan, als ik vanavond even langskom?” – “Naja, weet je, ik ben niet zo lekker...” – “Dat geeft toch niet, Irene”, reageert Marian, “je hebt al zo vaak nee gezegd of afgebeld, maar ik wil zo graag gewoon even kijken hoe het met je is. Ik blijf ook niet lang, beloofd! Ik breng een pan soep mee, laat ons samen eten.” – “Ok, goed, tot later.” ‘Ach, Marian’, zucht Irene, nadat zij heeft opgehangen. Zij heeft veel mee moeten maken, heeft haar zieke moeder thuis verzorgd tot haar dood, twee jaar geleden overleed haar man plotseling. Zij weet hoe het is, als het niet goed met je gaat. Toch voelt zich Irene een beetje opgelaten, ze weet dat ze er slecht uitziet en dat huis en tuin er ook niet beter voorstaan. Maar aan de andere kant verheugt ze zich op het bezoek. Ze weet, Marian zal haar het hemd niet van het lijf vragen en ook haar zwijgen kunnen uithouden.

Van deze avond af kwam Marian vaker op bezoek. Dat was zwaar voor Irene, aan het begin. Ze kon haar vriendin niets aanbieden, gesprekken verliepen stroperig, samen lachen ging al helemaal niet. En toch, Marian kwam steeds weer langs. En het voelde zó goed om daarop aan te kunnen.

“Wat moet ik roepen?”, dat was de vraag van de profeet, toen hij zijn opdracht hoorde: “Roep!” Met andere woorden: “Zwijg niet, ga naar de mensen toe en spreek met ze. Ga de verbinding aan en help ze uit hun vertwijfeling, laat ze niet bitter worden. Vertrouw op God en ga!”

De profeet moet handelen zoals Henk en Marian. Hij moet gewoon gaan. Op de manier zoals Henk en Marian met Irene hebben gesproken, moet ook hij met zijn landgenoten praten. Langzaam, voorzichtig, maar wel volhoudend en vastberaden. Opdat hij eerst zichzelf overtuigt en dan anderen kan raken, kan troosten met zijn boodschap: “God heeft ons niet vergeten in onze ellende, ons lot zal keren. Vertrouwt erop dat God een weg voor ons baant terug naar huis. Ja, onze kracht raakt op, de mens verwelkt als gras, maar de kracht van God en zijn troostende woorden blijven in eeuwigheid. Zijn troost voor ons was altijd betrouwbaar en zal dat ook altijd blijven!” En hij ziet, hoe kromme ruggen recht worden, hoe het licht her en der terugkeert in de ogen van uitgebluste mensen.

Ook met Irene gaat het elke week beter. Ze ontsteekt de vierde kaars van haar adventskrans. Haar woonkamer is door de advent heen elke week lichter en warmer geworden door de kaarsenschijn. Zij is blij dat haar donkere tijd langzaam ten einde gaat, dat zij het licht tegemoet gaat. Ze is dankbaar voor die troost.

Amen.